

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 306/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Legium s.r.o., Bukureštská 3, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B3-14C/166/2013 takto

rozhodol:

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B3-14C/166/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B3-14C/166/2013 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľkám **priznáva** finančné zadosťučinenie, každej po **3 000 eur**, ktoré **je** im Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľkám trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľiek

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. apríla 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v označenom konaní. Navrhujú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal im finančné zadosťučinenie každej po 10 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 306/2024-11 z 11. júna 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľiek na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľky podali na Okresnom súde Bratislava III 6. septembra 2013 žalobu o určenie vlastníckeho práva k tam špecifikovaným nehnuteľnostiam. Okresný súd vydal 16. januára 2020 rozsudok, ktorý sťažovateľky napadli odvolaním. Krajský súd v Bratislave o odvolaní rozhodol rozsudkom sp. zn. 5C/154/2020 z 23. novembra 2021, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Okresný súd rozhodol vo veci druhým rozsudkom z 29. novembra 2022. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo sťažovateľkám doručené 15. februára 2023. Proti rozsudku podali žalovaní 28. februára 2023 odvolanie. Sťažovateľky sa k podanému odvolaniu vyjadrili podaním z 21. apríla 2023.

5. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti namietajú zbytočné prietahy v napadnutom konaní, ktoré ani po 10 rokoch a 7 mesiacoch nie je právoplatne skončené. Podľa ich názoru v postupe súdu prvej inštancie sa vyskytli obdobia opakovanej nečinnosti, predovšetkým v rokoch 2017, 2018 a 2019. Aj po podaní odvolania žalovaných proti druhému rozsudku okresného súdu trvá nečinnosť súdu prvej inštancie viac ako 10 mesiacov a odvolanie nebolo postúpené krajskému súdu.

6. Sťažovateľky podali 7. novembra 2023 sťažnosť na prietahy predsedovi mestského súdu, na ktorú ku dňu podania ústavnej sťažnosti nedostali odpoveď. Podľa ich názoru predmet konania patrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov. Svojím správaním nijako neprispeli k zbytočným prietahom. Dĺžku napadnutého konania považujú za neakceptovateľnú.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 1. júla 2024 mestský súd uviedol, že ústavná sťažnosť sťažovateľiek v časti týkajúcej sa namietanej nečinnosti okresného súdu v období rokov 2017 až 2019, ktorú doteraz nenamietali, sa javí ako účelová. Vo vzťahu k obdobiu po 21. apríli 2023, keď sťažovateľky doručili svoje vyjadrenie k odvolaniu proti druhému rozsudku, bol 7. augusta

2023 daný pokyn na zaslanie ich vyjadrenia právnenému zástupcovi žalovaného v 1. rade a právnenému zástupcovi žalovaných v 2. až 5. rade. Žalovaný v 1. rade sa vyjadril k vyjadreniu sťažovateľiek podaním 18. septembra 2023. Pokyn na zaslanie odvolacej repliky protistrane bol zadaný 18. októbra 2023, pričom táto písomnosť bola sťažovateľkám doručovaná 6. februára 2024. Medzi týmito procesnými úkonmi podali sťažovateľky 7. novembra 2023 sťažnosť na prietahy predsedovi mestského súdu. Dňa 19. februára 2024 právny zástupca sťažovateľiek požiadal mestský súd o predĺženie lehoty na vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného v 1. rade, poukazujúc na jeho rozsiahlosť. Odvoláciu dupliku podali sťažovateľky 12. marca 2024. Spis bol predložený krajskému súdu 6. mája 2024. Podľa mestského súdu 3,5-mesačné obdobie nečinnosti medzi vyjadrením sťažovateľiek k odvolaniu a jeho zaslaním protistrane s prihliadnutím na realizovanú súdnu reformu, s ktorou boli a naďalej sú spojené objektívne obštrukcie v súdnych konaniach, ako aj nezanedbateľné množstvo súdnych spisov, nemožno považovať za postup vykazujúci zbytočné prietahy, za ktoré by sťažovateľkám prináležalo finančné zadostučinenie.

8. V okolnostiach danej veci ústavný súd z dôvodu hospodárnosti konania vyjadrenie mestského súdu nezaslal na repliku sťažovateľkám. Skutkový stav veci v súvislosti s posúdením porušenia sťažovateľkami označených práv, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti a vyjadrenia mestského súdu, nie je sporný.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

11. Predmetom napadnutého konania je žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke nie je zložitým konaním. Ústavný súd poznamenáva, že dlhší priebeh napadnutého konania možno čiastočne pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci, ktorá vyplynula z viacerých subjektov na strane žalovaných. Ústavný súd však musí zároveň konštatovať, že ani faktickou zložitou veci nie je možné ospravedlniť neúmernú dĺžku napadnutého konania (III. ÚS 436/2022). Čo sa týka významu veci pre sťažovateľky, možno bez ďalšieho prisvedčiť, že predmet posudzovaného konania nie je časovo zvlášť prioritizovaný.

12. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. V preskúvanom konaní ústavný súd nezistil závažné okolnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľiek v súvislosti s doterajšou dĺžkou konania v ich veci.

13. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľiek, bol postup samotného súdu prvej inštancie. Z doteraz uvedeného je zrejmé, že napadnuté konanie začalo 6. septembra 2013 a bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej trvá v čase podania ústavnej sťažnosti viac ako 10 rokov. Takýto stav konania a jeho dĺžku treba už samo osebe považovať za neprimerané, ústavnoprávne neakceptovateľné, a teda za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania ústavný súd hodnotí napadnuté konanie ako konanie poznačené zbytočnými priet'ahmi bez potreby vyhodnocovania jednotlivých čiastkových úkonov mestského súdu.

14. Ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, IV. ÚS 182/08, I. ÚS 554/2015). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na neefektívnosť postupu okresného súdu, ktorá sa prejavila v zrušení jeho prvého rozsudku zo 16. januára 2020.

15. Vo vzťahu k obrane mestského súdu spočívajúcej v argumentácii o zaťažnosti samotného súdu a problémoch v súvislosti s realizovaním súdnej mapy ústavný súd poznamenáva, že zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je pomenovanie príčin priet'ahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter (III. ÚS 543/2023, III. ÚS 466/2023, III. ÚS 468/2023). Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za priet'ahy (II. ÚS 481/2017, III. ÚS 542/2023).

16. Vychádzajúc z uvedených zistení, dospel ústavný súd dospieť k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou a neefektívnou, resp. nesústreďenou činnosťou mestského súdu. Preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľkám prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti žiadajú o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každá 10 000 eur poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania, stav právnej neistoty a ich pokročilý vek.

19. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

20. Ústavný súd zobral do úvahy dĺžku trvania napadnutého konania pred súdom prvej inštancie, predmet posudzovaného konania a jeho význam pre sťažovateľky, skutkovú zložitosť veci a správanie sťažovateľiek. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval priznanie 3 000 eur pre každú zo sťažovateľiek za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu sťažovateľiek nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

21. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľiek odôvodňuje, aby im mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti mestského súdu nahradiť sťažovateľkám v určenej lehote trovy konania na účet ich právneho zástupcu (výrok 4 tohto nálezu).

22. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej sume 856,75 eur s DPH, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 343,25 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur; DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky 142,79 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2024

Robert Šorl
predseda senátu